

ХЕНРИ ДЖЕЙМС СЪР ЕДМЪНД ОРМ

Превод от английски: Александра Велева, 1991

chitanka.info

Убеден съм, независимо от отсъствието, на каквато и да е дата, че настоящите бележки са направени дълго след смъртта на жена му, която, струва ми се, е едно от действащите лица в тях. Цялата тази странна история обаче не съдържа нищо, което да говори пряко в подкрепа на това мое предположение, пък и едва ли е от особено значение сега. Открих страниците в едно заключено чекмедже, когато наследих книгата му. Намираха се сред други документи, свързани с твърде краткия земен път на нещастната дама, починала при раждане едва година след сватбата си: писма, записки, разписки, избледнели фотографии и покани. Това е единственият фактически материал, който мога да посоча, и вие вероятно съвсем основателно ще отхвърлите всякаква връзка между написаното и него. Не мога да твърдя, че е разказал истински случки, но затова пък гарантирам за неговата почтеност. Едно е несъмнено — писал е за себе си, а не за други. Тъй като имам право на избор, реших да го предложа за прочит главно поради неговата необичайност. Държа да не забравяте, че е писал за себе си и за никой друг. Променил съм само имената.

Ако в цялата тази работа има някаква история, то аз си спомням съвсем точно момента, в който тя започна. Беше след църква, по пладне, на слънчевия крайбрежен булевард, в една мека и спокойна ноемврийска неделя. Брайтън бе пълен с народ, сезонът бе в разгара си и денят вдъхваше по-скоро респект, отколкото възхищение, поради което бе привлякъл безбройни тълпи от разхождащи се. Дори синьото море спазваше добрия тон — отпуснато в лека дрямка, то нежно похъркваше (ако ТОВА естествено е добрият тон), а природата сякаш четеше проповед. Бях писал писма цяла сутрин и реших да се поогледам наоколо, преди да обядвам. Облегнах се на перилата, които разделяха Кингс Роуд от плажа, и доколкото си спомням, запалих цигара, когато внезапно усетих намерението за шега, проявило се този път под формата на положен върху раменете ми бастун. Идеята беше, както установих, на Теди Бостуик от Райфълз, а целта — начало на разговор. Разговорът бе подет и ние продължихме разходката си заедно — в подобни случаи Теди обикновено те хваща под ръка в знак, че ти е простил липсата на чувство за хумор и, вървейки до тебе, зяпа хората, покланя се на някои, чуди се кои са тези или онези и не се съгласява с

мнението ти по отношение на хубостта на девойките. Колкото до Шарлот Мардън обаче, която идеше срещу нас с майка си, мнението ни съвпадна, пък и едва ли би се намерил някой да ни противоречи. Въздухът на Брайтън, се слави от край време с това, че кара грозноватите момичета да изглеждат хубави, а хубавите — още по-хубави: не ми е известно дали и до ден-днешен продължава да има същото въздействие. Мястото се отразяваше изключително добре на тена, а лицето на госпожица Мардън караше хората да се обръщат след нея. НАС накара да спрем и слава богу, че поне познавахме дамите.

Тръгнахме с тях и завихме натам, накъдето отиваха и те. А те отиваха до края на булеварда и след това до другия му край: бяха излезли току-що от църква. Следващата проява на чувството за хумор на Теди бе, че моментално окупира г-ца Мардън, а мен остави да се разхождам с майка ѝ. Това обаче не предизвика недоволството ми — момичето беше пред очите ми и аз можех да говоря за него. Проточихме разходката, г-жа Мардън ме задържа до себе си, като скоро заяви, че е уморена и трябва да си почине. Намерихме място на една пейка на завет и започнахме да одумваме хората, които минаваха край нас. Вече бях забелязал невероятната прилика между майка и дъщеря, прилика, която надминаваше обичайното, тъй като не се съобразяваше с различните им натури. За майките често се говори като за един вид предупреждение, и то в повечето случаи съвсем не окуражително по отношение на това, което очаква в зрялата им възраст техните дъщери. Що се отнася до Шарлот, аз не откривах в майка ѝ нищо обезсърчително, напротив, и на петдесет и пет години тя обещавахе да бъде все така хубава, макар може би твърде бледа и напрегната, каквато бе госпожа Мардън. На двадесет и две Шарлот беше безгрижно розова и възхитително красива. Главата ѝ повтаряше очарователните очертания на майка ѝ, а чертите ѝ се отличаваха със същото изящество. Освен това имаше погледи, движения, излъчване — мигове, които трудно можеш да разграничиш между звуци и впечатления, когато едната ти напомняше или те препращаше към другата.

Двете дами притежаваха малко състояние и весела къщичка в Брайтън, пълна с портрети, подаръци и сувенири — препарирани животни, поставени върху лавиците с книги, или жълтеникави лакирани риби в стъкленици: според г-жа Мардън всички тези

предмети ѝ навявали благочестиви спомени и тя била свързана с тях навеки. Лошото здраве на съпруга ѝ го „изпратило“ някога тук, за да прекара последните години от живота си. Беше ми споменала, че това е място, където тя все още се намира под покровителството на добротата му. Добротата му трябва да е била наистина голяма и тя от време на време се държеше така, сякаш опровергаваше някакви неясни намеци срещу нея. Явно имаше нужда от закрила, от някакво влияние, на което да се позовава и което да лелее, и внушаваше чувство за тъга и копнеж за сигурност. Необходими ѝ бяха приятели и ги имаше много. При запознанството ни беше много мила с мен и аз никога не се усъмних, че таи просташкото намерение „да ме спечели“ — подозрение, което се среща неоправдано често у самонадеяните младежи. Никога не ми е минавало през ум, че ме е харесала за дъщеря си, нито пък че подобно на някои, опълчили се срещу природата майки, ме е пожелала за себе си. Те сякаш и двете изпитваха плахата необходимост да ти кажат: „Бъди мил с нас и ни се довери! Не се бой — не очакваме да се ожениш за нас!“.

— Естествено мама е някак особена, но точно това я прави толкова мила! — ми каза веднъж Шарлот поверително в самото начало на запознанството ни.

Тя обожаваше майка си и това бе единствената ѝ проява на суета. Приемаше леко повдигнатите ѝ вежди като неопровержим и очарователен факт.

— Милата ми майчица, изглежда така, сякаш очаква всеки момент лекаря — каза ми тя при друг случай. — Може би вие сте лекарят, мислите ли, че това сте вие?

Оказа се, че аз действително притежавам някакви лечебни сили. Във всеки случай, когато научих, благодарение на една случайно изтървана забележка, че и г-жа Мардън намира нещо „ужасно странно“ у дъщеря си, отношенията между двете дами не можеха да не ме заинтригуват. В основата си те бяха хубави — те бяха и двете изцяло погълнати една от друга.

Потокът от хора по крайбрежния булевард продължаваше да се носи по своето течение и скоро Шарлот и Теди Бостуик минаха покрай нас. Тя се усмихна, кимна и продължи, но когато отново се срещнахме, спря и заговори. Капитан Бостуик отказвал решително да се прибере, било прекалено весело, затова може ли да се поразходи още малко?

Майка ѝ промърмори нещо от рода на „както искаш“ и момичето, преди да продължи, ми хвърли през рамо доста безочлива усмивка. Теди ме погледна през монокъла си, но това не ми направи никакво впечатление, тъй като мислите ми бяха заети с г-ца Мардън. Засмях се и подхвърлих на събеседничката си:

— Май е малко кокетка, нали?

— Не говорете така! Не говорете така! — прошепна госпожа Мардън.

— Всички хубави момичета са малко и кокетки — казах аз великодушно.

— Тогава защо биват винаги наказвани?

Сериозността на въпроса ѝ ме смая. Изстреля го съвсем неочаквано. Наложих ми се да помисля за миг, преди да ѝ отговоря:

— Откъде знаете, че биват наказвани?

— Знам, и аз бях лошо момиче.

— И наказаха ли ви?

— Нося наказанието си цял живот — промълви тя и отмести погледа си. — Боже! — изстена най-неочаквано тя, скочи на крака и втренчи очи в дъщеря си, която се бе появила отново с капитан Бостуик. Остана така няколко мига с най-странното изражение, което бях виждал на лицето ѝ, после седна отново и пламна цялата. Шарлот, която бе забелязала всичко, се приближи до нея, хвана ръката ѝ в прилив на нежност и седна от другата ѝ страна. Момичето бе пребледняло — то впери изплашен поглед в майка си. Г-жа Мардън, която се бе стреснала от нещо, убягнало от наблюдението ни, бързо възвърна самообладанието си или, по-точно, продължи да седи мълчаливо, като наблюдаваше безжизнено безличната тълпа и огряното от слънце, задрямало море. Но погледът ми случайно се плъзна към преплетените пръсти на двете жени, за да установи, че по-възрастната дама здраво стискаше ръката на Шарлот. Бостуик беше застанал пред тях и се чудеше какво става, като ме питаше от време на време, доста глупаво, дали аз зная, което в края на краищата принуди Шарлот да му каже с известно раздражение:

— Моля ви, капитан Бостуик, престанете да стоите там. Вървете си, МОЛЯ ВИ, вървете си!

При тези думи аз се надигнах, като изразих надеждата, че г-жа Мардън не е болна. Тя обаче ни помоли да не си тръгваме, дори настоя

да останем и да ги придружим до вкъщи, където да обядваме заедно. Мен придърпа обратно на пейката до себе си и за миг стисна силно ръката ми, което можеше да се изтълкува или като неволен израз на страданието ѝ, или като лично предназначен за мен сигнал. Ако бе второто, аз така и не се досетих за смисъла му, вероятно бе съзряла сред тълпата нещо или някого, който заслужаваше внимание. След няколко минути тя ни съобщи, че се чувства отново добре, че понякога получава сърцебиене, но обикновено ѝ минава бързо. Отбеляза също така, че е време да тръгваме, на което ние незабавно реагирахме. С това приключи целият инцидент. Бостуик и аз обядвахме с дружелюбните си приятелки, а на път за дома той ми заяви, че никога не е срещал същества, които да му допаднат толкова.

Г-жа Мардън ни бе накарала не само да обещаем, че ще отидем у тях на чай още на другия ден, но че изобщо ще ги посещаваме колкото се може по-често. Въпреки това обаче, когато на следващия ден потропах на вратата на хубавата къщичка в уречения, час, узнах, че дамите са отишли в града.

Бяха помолили прислужника си да ни съобщи, че пътуването им се наложило най-неочаквано, за което искрено съжалявали. Щели да отсъстват няколко дена. Повече и не можах да измъкна от тъпия им слуга. След три дни бях отново там, но те все още не се бяха върнали. Получих вест от г-жа Мардън едва в края на седмицата. „Върнахме се — пишеше тя, — заповядайте у дома и хиляди извинения.“ Спомням си, че именно тогава — в деня, когато ги посетих за първи път, след като бях получил бележката — тя ми каза, че имала ясни предчувствия. Не знам колцина по онова време във Великобритания се намираха в подобно състояние на духа, но мога да твърдя, че малко от тях проявяваха склонност да го споделят. Ето защо това съобщение ми се стори оригинално, и то най-вече поради намека ѝ, че някои от тези странни усещания са свързани с мен. Присъстваха и други хора — летовници от Брайтън, предимно възрастни жени с изплашени очи и неуместни възклицания, тъй че не можах да приказвам повече от няколко минути с Шарлот. На другия ден обаче ги срещнах и двете за вечеря, при което получих удовлетворението да седя до г-ца Мардън. Спомням си тази среща, защото тя бе моментът, в който за първи път си дадох ясна сметка за нейната красота и широк кръгзор. Дотогава сякаш бях хвърлял само бегли погледи върху личността ѝ, все едно че

чуваш на пресекулки някаква мелодия — сега тя бе пред мен, обляна от горе до долу в розова светлина, една силна, звучно лееща се песен. Изслушах музиката докрай, тя бе опияняваща и свежа мелодия, която често след това щях да припявам.

След вечерята размених няколко думи с г-жа Мардън, беше късно вечерта, когато разнасяха последния чай. Някакъв прислужник мина край нас с поднос. Запитах я дали желае чай, тя кимна и аз ѝ подадох една чаша. Беше протегнала ръка и вече я поемаше, но точно когато щеше да я обгърне с пръсти, тя се стресна и отстъпи назад, при което крехкият съд заедно с чинийката се пръснаха на земята с обичайното за порцелана прозвънване — тя обаче не помръдна, както би направила всяка жена, за да спаси роклята си. Наведох се да събера парчетата и докато надигах глава, видях, че г-жа Мардън гледа към дъщеря си в другия край на помещението. Тя отвърна на погледа ѝ със засмени устни, но неспокойни очи.

— Мила мамо, какво СТАВА с тебе? — сякаш гласеше безмълвният въпрос в тях.

Г-жа Мардън се изчерви точно както преди една седмица след странната случка на булеварда, поради което бях крайно учуден, като чух да ми казва без ни най-малко колебание в гласа:

— Доста сте несръчен!

Бях започнал да мърморя нещо в защита на сръчността си, когато забелязах настойчивата молба в очите ѝ. В началото тя бе неясна и само увеличи смущението ми, но внезапно аз я разгадах, и то така ясно, сякаш ми бе прошепнала: „Престорете се, че вие сте виновен — престорете се“.

Прислужникът се върна да прибере парчетата и да избърше разляния чай и докато аз се преструвах усилено на виновен, г-жа Мардън, избягвайки вниманието на дъщеря си, рязко се обърна и напусна стаята. Не прояви нито за миг загриженост към роклята си.

Не видях повече нито едната, нито другата до края на вечерта, но на сутринта срещнах на Кингс Роуд по-младата дама със свитък ноти в маншона. Каза ми, че отишла сама съвсем наблизо у една приятелка, с която се упражнявали да пеят дуети, и аз я попитах би ли извървяла остатъка от близкото разстояние вече с мене. Получих разрешение да я изпратя и когато стигнахме пред вратата на дома ѝ, я помолих да вляза.

— Не, не днес. Днес не желая да ни гостувате — каза тя без заобикалки, но не и нелюбезно. Думите ѝ ме накараха да хвърля тъжен поглед към един от прозорците на къщата. Той попадна право върху преbledнялото лице на г-жа Мардън, която ни гледаше от гостната. Остана на прозореца точно толкова, колкото ми бе необходимо, за да се убедя, че **ДЕЙСТВИТЕЛНО** е тя, а не някакво привидение, както ми се стори в първия миг, след което изчезна, преди да бъде забелязана от дъщеря си. Момичето не бе споменало нищо за нея по време на разходката ни. Тъй като вече ми бяха казали, че съм нежелан, аз ги оставих на спокойствие. Обстоятелствата се стекоха така, че доста време след това все не можехме да се срещнем. Скоро заминах за Лондон, където получих покана незабавно да отида в Трентън, чудесно старо място в Съсекс, собственост на една двойка, с която се бях запознал неотдавна.

Поех за Трентън направо от Лондон и когато пристигнах там, установих, че къщата е пълна с дузина други гости, между които и дамите Мардън. Първото нещо, което г-жа Мардън ми каза, беше: „Ще ми простите ли?“, и когато я запитах какво да ѝ простя, тя ми отвърна: „Това, че разлях чая върху вас“. Казах ѝ, че го е разляла върху себе си, при което тя заяви: „Няма значение, важното е, че беше ужасно невъзпитано от моя страна — надявам се, че някой ден ще разберете и ще ми простите“.

Забележки от тоя род тя подхвърли още през първия ден от престоя ми. Беше ги правила неколkokратно и преди, като явно намекуваше за предстоящото ми посвещаване в мистиката, и то до степен, която ми позволи да започна да я „занасям“, както казват, подмятайки ѝ, че бих желал това да стане веднага, та да се сложи край на цялата тази тайнственост. Отговори ми, че когато настъпи моментът, аз наистина ще трябва да ѝ сложа край — едва ли ще имам друг избор. А че този момент ще **НАСТЪПИ**, тя очевидно изобщо не се съмняваше, имала предчувствие, което било и единственото ѝ основание да ми говори по този въпрос. Нима не си спомням, че ми е говорила за предчувствия? Още щом ме видяла, била сигурна, че е неизбежно да науча някои неща. Междувременно не оставало нищо друго, освен да чакаме, да запазим самообладание и да не предварваме събитията. Що се отнасяло до нея, най-съкровено то ѝ желание било да не изпада в паника. Аз също не трябвало да изпадам в паника — човек

свиквал с всичко. Отвърнах ѝ, че без да знам за какво говори, вече съм ужасно изплашен — липсата, на какъвто и да е ключ към загадката дава огромна свобода на въображението. Естествено преувеличавах, защото въпреки тайнствеността си г-жа Мардън не бе успяла да ме разтревожи. Нямах представа какво имаше предвид, но изпитвах по-скоро учудване, отколкото тръпки на ужас. Бих могъл да си помисля, че нещо не е в ред с разсъдъка ѝ, но това изобщо не ми хрумна. Създаваше впечатление на безнадеждно нормален човек.

В къщата имаше и други момичета, но Шарлот бе най-очарователната. Това беше всеобщото мнение, което едва ли не попречи на организираното унищожение на дивеча в имението. Бяхме трима-четирима, които предпочетохме нейната компания пред тази на ловците. С други думи, Шарлот бе призната за по-висша и съвършена форма на спорт. Беше мила с всички ни — заради нея излизахме късно и се връщахме рано. Не зная дали флиртуваше, но някои от гостите определено вярваха, че са започнали флирт с нея. Например Теди Бостуик, който бе видимо убеден в това.

Третият от дните на гостуването ми беше неделя, а това означаваше чудесна разходка през полето на път за неделната служба. Беше мрачно и безветрено и камбаната на малката стара църква, сгушена в подножието на хълма, навяваше със своя звън усещане за близост и дом. Вървахме разпръснати на групички във влажното утро и оголените дървета правеха небето сякаш по-голямо — нещо обикновено за този сезон. Спомням си, че осъществих успешно намерението си да изостана назад с г-ца Мардън и че както вървахме заедно през тревата, изпитах неудържим подтик да кажа нещо много лично, нещо силно и важно, важно за МЕН, като например че никога не е била толкова хубава или че точно този миг е най-прекрасният в живота ми. Но както често се случва в младостта, подобни думи неведнъж напират на устните ти, без да можеш да ги изречеш и да постигнеш желанния ефект. Не ме възпря чувството, че все още не я познавам добре — това изобщо не ме занимаваше в момента, а по-скоро мисълта, че тя не ме познава достатъчно. В църквата, истински музей на стари гробове и месингови паметни плочи, пейките за богомолците бяха вече заети. Бяхме се пръснали и местата, които намерих за г-ца Мардън и за себе си, бяха доста отдалечени от майка ѝ и от повечето ни приятели. На пейката ни имаше няколко

достопочтени селяни, които се посгъстиха, за да се настаним ние — седнах първи, за да не сяда г-ца Мардън до тях. До нея имаше още едно място, което остана свободно през първата половина на службата.

Поне аз забелязах тогава, че някакъв човек бе влязъл и седнал до нея. Явно, че когато го видях, той беше вече от известно време там, тъй като бе положил шапката до себе си и скръстил ръце върху бастуна си, с поглед, вперен в олтара. Беше бледен млад човек облечен от глава до пети в черно и с вид на джентълмен. Присъствието му леко ме стресна, защото г-ца Мардън изобщо не бе помръднала, за да му направи място. След няколко минути забелязах, че няма молитвеник и, пресягайки се през нея, сложих моя на плота пред него — маневра, която беше предизвикана и от възможността г-ца Мардън, забелязвайки от какво съм се лишил, да ми отстъпи половината от своя, подвързан в кадифе молитвеник. Тактиката ми обаче бе обречена на провал, защото в момента, когато му подадох книгата, натрапникът, комуто с този жест опрощавах натрапничеството, се надигна от мястото си и без да ми благодари, се измъкна безшумно от пейката, в края на която нямаше вратичка, и като внимаваше да не привлече вниманието, тръгна към изхода. Няколко минути бяха достатъчни, за да изпълни религиозния си дълг. Поведението му беше непристойно — преждевременното му тръгване бе дори по-лошо от късното му идване, но затова пък той направи и двете толкова тихо, че не попречи на никого, както установих, докато го проследявах с поглед. Единственото нещо, което забелязах с учудване, бе, че г-жа Мардън се развълнува толкова силно от присъствието му, че неволно се изправи на крака. Гледаше го втренчено, докато минаваше, но той мина много бързо и тя точно толкова бързо седна отново на мястото си, макар и да успя преди това да улови погледа ми от другия край на църквата. Пет минути по-късно помолих тихичко дъщеря ѝ да ми подаде обратно молитвеника — дотогава чаках да видя дали няма сама да се сети да го направи. Момичето ми върна този помощник на набожността, но това явно бе последната ѝ грижа, защото ми прошепна: „Защо, за бога, сте го оставили там?“. Канех се да ѝ отговоря, но тя коленичи, при което замълчах. Имах намерение да ѝ кажа: „Защото се опитах да проявя елементарна услужливост“.

Когато след благословията в края на службата станахме от местата си, аз отново се изненадах, забелязвайки, че г-жа Мардън,

вместо да излезе с приятелите си от църквата, бе тръгнала към нас — явно искаше да каже нещо на дъщеря си. Каза го, но аз моментално забелязах, че не това й бе целта — в действителност искаше да говори с мен. Побутна Шарлот напред и най-неочаквано ми прошепна:

— Видяхте ли го?

— Човекът, който седеше тук? Естествено, че го видях.

— Шшш — промълви тя крайно развълнувана. — Не й КАЗВАЙТЕ. Не й казвайте!

Хвана ме под ръка, за да ме задържи близо до себе си и, стори ми се, по-далеч от дъщеря й. Жестът беше излишен, защото Теди Бостуик бе окупирал вече г-ца Мардън, а още преди да излязат от църквата, от другата й страна беше застанал друг от приятелите ни. Очевидно всички смятаха, че ми е минал редът. Щом излязохме, г-жа Мардън ме пусна, но не преди да подчертае, че се нуждае от подкрепата ми:

— Не казвайте на никого, не казвайте на никого! — повтори тя.

— Не ви разбирам. Какво да не казвам?

— Ами че сте го видели.

— Но всеки го е видял.

— Никой друг не го е видял. Никой друг! — говореше тя така пламенно и решително, че неволно я погледнах — беше втренчила очи право пред себе си. Тя явно усети почудата в погледа ми, защото спря пред потъмнелия дървен вход на църквата — бяхме доста изостанали от другите — и там, поглеждайки ме по много странен начин, каза:

— Вие сте единственият, единственият човек на този свят.

— Ами ВИЕ, госпожо?

— О, и аз, разбира се. Но това е моето проклятие!

След което тръгна бързо напред да настигне другите. Аз продължих сам — имах достатъчно материал за размисъл. Кого бях видял и защо привидението — то изникна отново съвсем ясно пред очите ми — бе невидимо за останалите? Ако г-жа Мардън е някакво изключение, защо това да е проклятие и защо именно на мен се падаше твърде съмнителната привилегия да го споделя? Този въпрос тежеше като само мое бреме върху гърдите ми и по време на обедата бях необичайно мълчалив. След като той приключи, излязох на старата тераса да изпуша една цигара, но не успях да направя и няколко обиколки, когато съзрях посмъртната маска на г-жа Мардън сред перуниките на един от прозорците на долния етаж. Напомни ми на

мигновеното си появяване зад стъклото на прозореца в Брайтън, в деня, когато срещнах случайно Шарлот и я изпроводих до дома ѝ. Този път обаче странната ми приятелка не изчезна, а почука на стъклото и ми направи знак да вляза вътре. Озовах се в твърде необикновено помещение, една от многобройните приемни в Трантън, наричаха я Индийската стая и беше обзаведена в така наречения източен стил — бамбукови дивани, лакирани паравани, фенери с дълги ресни и странни идоли по скриновете, изобщо предмети, които не насърчаваха общителността. Стаята се използваше рядко и ние бяхме сами в нея. Щом влязох, тя ме запита:

— Кажете ми, влюбен ли сте в дъщеря ми?

Нужно ми беше да помисля:

— Бъдете така любезна да ми кажете, преди да получите отговор на въпроса си, кое ви кара да мислите така? Не мисля, че съм бил особено настоятелен.

Г-жа Мардън опроверга това с красивите си тревожни очи и не отговори на въпроса ми, но продължи доста притеснено:

— Не ѝ ли казахте нещо на път за църквата?

— Какво ви кара да мислите, че съм го сторил?

— Ами фактът, че го видяхте.

— Кого видях, г-жа Мардън?

— Много добре знаете — отвърна тя сериозно, дори с известен укор, сякаш се опитвах да я унижа, карайки я да назове неназовимото.

— Нима имате предвид господина, който стана причина за странното ви изявление днес в църквата — онзи, който седна на нашата пейка?

— Видели сте го, видели сте го! — промълви тя задъхана с необикновена смесица от безпокойство и облекчение в гласа.

— Естествено, че го видях, както между впрочем и вие.

— Съвсем не е естествено. Имахте ли чувството, че е неизбежно?

— Неизбежно? — бях отново озадачен.

— Че е ТРЯБВАЛО да го видите?

— Ами разбира се, след като не съм сляп.

— А можеше да сте. Всички останали са слепи.

Бях в пълно недоумение и съвсем откровено си го признах, което обаче съвсем не опрости нещата, защото тя възкликна:

— Знаех, че ще го видите в момента, когато се влюбите истински в нея! Знаех, че това е проверката, искам да кажа — доказателството.

— Нима подобни странни смущения на духа придружават това възвишено състояние? — запитах аз усмихнат.

— Сам ще прецените. Но вие го виждате, виждате го! — беше изпаднала почти във възторг тя. — И ще го видите пак!

— Нямам нищо против, дори ще му обърна повече внимание, ако сте така любезна да ми кажете кой е той.

Тя сведе очи, след което положи усилие да ме погледне:

— Ще ви кажа, но първо ми кажете за какво говорихте по пътя за църквата.

— Нима тя ви е казала, че съм говорил за нещо?

— Та това изобщо не е необходимо!

— А, да, забравих за интуицията и предчувствията ви! Съжалявам, но този път те са ви излъгали, защото аз наистина говорих за съвсем обикновени неща с дъщеря ви.

— Напълно сигурен ли сте?

— Давам ви честната си дума, г-жо Мардън.

— Това значи ли, че не сте влюбен в нея?

— Но това е съвсем друга работа! — засмях се аз.

— Влюбен сте — ВЛЮБЕН сте! Нямаше да го видите, ако не бяхте!

— Но кой е той, по дяволите, госпожо? — зададох въпроса с известно раздражение аз.

Въпреки това тя продължи да ме разпитва, без да отговаря:

— Поне не ПОЖЕЛАХТЕ ли да й кажете нещо? Не беше ли то на върха на езика ви?

Това беше по-точно, то вече оправдаваше прословутите й предчувствия.

— Да, „на върха на езика“ е доста близо до истината, наречете го, ако щете, на ръба на устните. Не знам какво ме накара да се въздържа.

— Това е било достатъчно — отвърна г-жа Мардън. — Не е важно какво казвате, важното е какво чувствате. ТОВА го интересува него.

Започнах да се ядосвам от непрекъснатото споменаване на някаква все още неидентифицирана личност и стиснах ръце в знак на

молба, зад която се криеше искрено раздражение, изострено любопитство и наченки на тръпка от благочестив страх:

— Умолявам ви да ми кажете за кого говорите.

Тя повдигна рамене, отмествайки очи от мен, сякаш за да се отърси едновременно от досегашната си въздържаност и отговорност:

— Сър Едмънд Орм.

— И кой е Сър Едмънд Орм?

Още преди да доизрека въпроса си, тя подскочи:

— Шшш... Идват!

Проследих погледа ѝ и видях Шарлот във на терасата, съвсем близо до прозореца ни.

— Не се издавайте никога, че сте го забелязали — НИКОГА! — добави тя и думите ѝ прозвучаха като настойчиво предупреждение.

Момичето, което бе заслонило очи с двете си ръце, се взираше през стъклото и се усмихваше, после ни направи знак, че ще дойде при нас и аз се приближих, за да ѝ отворя високия прозорец. Майка ѝ се извърна, а тя влезе, предизвикателно засмяна:

— Какво заговорничите тук двамата?

Оказа се, че за следобеда има някакъв план, вече не помня какъв, за който беше необходимо съгласието или участието на г-жа Мардън — моето включване се считаше за автоматично — и Шарлот бе обикаляла напразно наоколо, търсейки майка си. Бях смутен, както между впрочем и по-възрастната дама; когато се обърна с лице към дъщеря си, тя се опита да скрие смущението си по твърде пресилен начин, като се хвърли на врата на момичето и започна да го прегръща — аз пък в старанието си да отвлека вниманието ѝ попрекалих с галантността си.

— Току-що помолих майка ви за ръката ви.

— Така ли? А тя даде ли ви я? — запита г-ца Мардън закачливо.

— Точно щеше да ми я даде, когато вие се появихте.

— Ама аз само за минутка — веднага ви оставям сами.

— Харесваш ли го, Шарлот? — запита г-жа Мардън със съвсем неочаквана за мен откровеност.

— Трудно е да ти отговоря ПРЕД него, нали? — продължи очарователното същество с все същия закачлив тон, но поглеждайки ме по начин, който потвърждаваше по-скоро обратното.

Щеше да ѝ се наложи да отговаря и пред още един джентълмен, който влезе в този момент в стаята през терасата — прозорецът беше останал отворен; този господин се появи пред очите ни, поне пред моите, мигновено. Познах в него човека, който беше седял до нас в църквата. Този път го разгледах по-добре — лицето и дрехите му бяха твърде странни. Нарекох го джентълмен, тъй като необяснимо защо присъствието му внушаваше чувството, че в стаята е влязла знатна особа. Имаше царствен вид, с който сякаш подчертаваше, че се различава от останалите. Загледа ме сериозно и втренчено и аз започнах да се чудя какво очаква от мен. Може би смяташе, че трябва да му се поклоня и целуна ръката му? Изглежда по същия начин и г-жа Мардън, но тя знаеше какво да прави. След първото вълнение, предизвикано от появата му, тя престана да го забелязва, с което ми напомни за неотдавнашната си страстна молба. Последвах примера ѝ с огромно усилие, защото макар да не знаех за него нищо повече от това, че е Сър Едмънд Орм, присъствието му упражняваше силно приковаващо и почти угнетително въздействие. Стоеше там безмълвен — млад, бледен, красив, гладко избръснат, благопристоен, с невероятно светлосини очи, а в главата и в прическата му имаше нещо старомодно, напомнящо на портрет от минали времена. Беше в траур и създаваше веднага чувство за много елегантно облечен човек, а шапката си държеше в ръка. Отново ме погледна втренчено, никой на този свят не ме е гледал така втренчено, след което се вкочаних и изпитах силно желание да ми каже нещо. Ничие мълчание не ми беше изглеждало толкова беззвучно. Естествено всичко това бе мимолетно впечатление, но то все пак бе продължило известно време — забелязах го по изражението на Шарлот Мардън, която гледаше удивено ту мен, ту майка си, нея той не погледна нито веднъж, а и тя сякаш не го виждаше, преди да възкликне:

— Какво, за бога, става с вас? Какви са тия странни физиономии?!

Усетих, че лицето ми придобива отново цвят, а тя продължи в същия дух:

— Човек би казал, че сте видели призрак!

Съзнавах, че започвам силно да се изчервявам. Сър Едмънд Орм изобщо не промени цвета си и аз съм убеден, че не изпитваше ни най-

малко смущение. Такива хора има естествено, но чак толкова безразличие не бих срещал.

— Не ставай нахална, а отиди и кажи на останалите, че след малко ще отида при тях — заяви г-жа Мардън с глас, изпълнен с много достойнство, но и с известен трепет в него, който аз не можах да не доловя.

— И ВИЕ ли ще дойдете? — запита момичето на излизане.

Не отвърнах, защото помислих, че говореше на него. Но той остана по-безмълвен и от мен, а когато стигна до вратата — беше решила да излезе оттам — тя спря с ръка на дръжката и ме погледна, повтаряйки въпроса си. Аз потвърдих, като се спуснах да ѝ отворя вратата, а тя, тръгвайки си, ми подхвърли насмешливо:

— Вие май не сте на себе си — няма да получите ръката ми!

Затворих вратата, обърнах се и установих, че докато съм бил с гръб към него, Сър Едмънд Орм е излязъл през прозореца. Г-жа Мардън си беше на мястото и ние дълго се гледахме. Едва когато момичето си бе отишло осъзнах, че то не бе разбрало какво става. Именно ТОВА, колкото и да е странно, ме накара внезапно да изтръпна, а не личното ми възприятие, свързано с гостенина, което беше някак съвсем естествено. Спомних си, че тя не бе усетила присъствието му и в църквата и тези две неща заедно, макар и вече отминали, ускориха пулса ми. Избърсах потта от челото си, а г-жа Мардън изстена сърцераздирателно:

— Сега познавате живота ми — сега познавате живота ми:

— За бога, кой е той — КАКВО е той?

— Това е човекът, с когото постъпих несправедливо.

— Как?

— Ужасно несправедливо, преди много години.

— Преди много години? Че той е съвсем млад.

— Млад? Млад! — извика г-жа Мардън. — Той е роден преди мен.

— Тогава защо изглежда толкова млад?

Тя се приближи до мен, сложи ръка на рамото ми, а в лицето ѝ имаше нещо, което ме накара да потръпна.

— Нима не разбирате? Нима не ЧУВСТВАТЕ? — запита ме тя настойчиво.

— Чувствам се много особено — засмях се аз, макар да знаех, че гласът ми го издава.

— Той е мъртъв! — каза г-жа Мардън, бяла като платно.

— Мъртъв? — изхриптах. — Тогава този господин е бил... — не бях в състояние да произнеса думата аз.

— Наричайте го както щете, за това има достатъчно названия, но не можете да отречете, че има съвършено присъствие.

— И то какво, о боже! — провикнах се. — Значи тук има призраци. ПРИЗРАЦИ! — опиянявах се аз от думата, сякаш олицетворяваше всичките ми мечти.

— Не става дума за ТУК — за съжаление! — отвърна отсечено тя. — Мястото няма нищо общо с това!

— Значи призракт е с вас, мила госпожо? — казах аз, сякаш това би ме зарадвало още повече.

— Де да беше така, но не е!

— Може би АЗ съм споходеният от призрака? — подхвърлих с крива усмивка.

— Не сте вие, а детето ми — моето невинно, чисто дете! — Това сякаш я довърши, тя се отпусна върху един стол и зариде.

Опитах се да ѝ задам още един доста нечленоразделен въпрос, настойчиво отправих към нея объркана молба, но тя ме прекъсна най-неочаквано и с много плам. Продължих да настоявам — няма ли как да ѝ помогна, да се намесе по някакъв начин.

— Вие ВЕЧЕ се намесихте — ридаше тя, — вие сте ВЪТРЕ, ВЪТРЕ в цялата работа.

— Радвам се да бъда замесен в нещо толкова необикновено — заявих дръзко аз.

— Радвате ли се или не, вече не можете да се измъкнете.

— Но аз и не искам — твърде интересно е.

— Радвам се, че ви харесва! — беше се извърнала и бързо, бързо триеше сълзите си. — А сега си вървете.

— Искам да знам повече.

— Сам ще видите всичко. Вървете!

— Искам да разбирам онова, което виждам.

— Как бихте могли, когато самата аз не разбирам нищо? — извика безпомощно тя.

— Ще се опитаме заедно, заедно ще разгадаем всичко.

При тези думи тя стана, опитвайки се за последен път да премахне следите от сълзите си.

— Да, заедно ще бъде по-добре, затова ви харесах толкова.

— О, непременно ще се справим! — отвърнах аз.

— Но трябва да се владеете по-добре.

— Обещавам, обещавам, още съм доста неопитен.

— Ще свикнете — каза приятелката ми с глас, който няма никога да забравя. — Вървете сега при другите — аз ще дойда след малко.

Излязох на терасата със съзнанието, че ми предстои да изиграя определена роля. Бях далеч от мисълта да се боя от нова среща със „свършеното присъствие“, както бе го нарекла тя, това би било за мен по-скоро удоволствие. Надявах се, че щастието да го видя ще ми се усмихне отново, подготвих се за впечатленията, обикалях забързано къщата, сякаш се надявах, че ще настигна Сър Едмънд Орм. Не го настигнах, но преди да свърши денят, имах възможността да се убедя, което и потвърди думите на г-жа Мардън, че ще го срещам по-често, отколкото бих желал.

Следобеда предприехме традиционната за английската провинция разходка, която е — или беше навремето — задължителна част от неделния ден. Трябваше да съобразяваме хода си с възможностите на дамите и тъй като следобедите бяха къси, някъде около пет часа ние се озовахме отново на топло край камината в гостната с чувството, поне що се отнасяше до мен, че бихме могли да се потрудим повече, за да заслужим чая си. Макар г-жа Мардън да беше казала, че ще се присъедини към нас, тя не се появи и дъщеря ѝ, която я бе видяла отново, преди да излезем, обясни, че майка ѝ е изморена. Отсъства цял следобед, но това бе подробност, на която обърнах точно толкова малко внимание, колкото и на факта, че не останах дори пет минути насаме с Шарлот през цялата разходка. Бях прекалено погълнат от други мисли, за да може това да ме разтревожи — усещах под краката си прага на странна врата, която се бе отворила внезапно в живота ми и от която идеше непознат дотогава за мен полъх на нетърпение с вкус, по-силен от виното. Откакто се помнех, бях слушал за привидения, но едно беше да си видял привидение и друго — поне така ми се струваше — да знаеш със сигурност, че ще го видиш отново. Търсех го като кормчията — въртящата се в кръг светлина на фара, готов да обобщавам и да убеждавам

заинтересованите по въпроса, че призраците не са никак страшни и са много по-любопитни, отколкото обикновено се предполага. Нямаше ни най-малко съмнение, че бях в приповдигнато настроение. Опиянявах се от привилегията, която ми бе дадена, от изключението, спадащо към порядъка на мистичното прозрение, което бе направено в моя полза. Мисля, че едва тогава разбрах истински г-жа Мардън и нейното отсъствие — направих го под формата на коментар върху забележката ѝ: „Сега познавате живота ми“. Вероятно години наред посетителят бе витал около нея и, лишена от твърдостта на моя характер, тя не бе издържала. Просто нервите ѝ не бяха издържали, макар да ми бе казала, че човек свиквал донякъде с него. Тя бе свикнала по-скоро със собственото си малодушие.

В преждевременно падналата привечер времето на следобедния чай в Трантън бе особено приятно — огънят в камината проблясваше по високите бели стени на строената през миналия век гостна, хората неволно споделяха взаимната си добронамереност и отпуснати върху меките канапета, с кални още ботуши, обсъждаха за последен път разходката, преди да се оттеглят, за да се преоблекат за вечеря. Дори самотното вгълбяване в поредния трети том на някой роман, който и друг би желал да чете, се приемаше като признак на всеобщата сърдечност. Изчаках да настъпи и моят час и се приближих до Шарлот в момента, когато видях, че си тръгва. Дамите се бяха разпръснали, а мъжете, които бяха наблизко, се отдалечиха, забелязвайки, че искам да говоря лично с нея. Разменихме няколко неопределени фрази — вероятно и тя бе загрижена, да не говорим за МЕНЕ, след което каза, че трябва да тръгва, за да не закъснее за вечеря. Убедих я с факти, че има още много време, но тя заяви, че трябвало да се качи да види майка си, защото се бояла, че не била добре.

— Напротив, по-добре от всеки друг път е, гарантирам ви — казах аз. — Разбра, че може да ми се довери и това ѝ повлия много положително.

Г-ца Мардън се отпусна отново на стола си. Стоях изправен пред нея и тя повдигна главата си към мен с едва доловима усмивка и неясна тревога в красивите си очи — в тях имаше не толкова упрек, че ѝ причинявам болка, колкото намерение да не приема повече като шега онова, което се бе случило, каквото и да беше то, но същевременно и убеденост, че няма основание за онази крайна тържественост, в която

бяхме изпаднали с майка ѝ. Можех да отговоря на въпроса ѝ чистосърдечно и откровенно, защото знаех, че бедната дама бе прехвърлила действително част от бремето си върху моите рамене, което съответно я бе успокоило и облекчило.

— Убеден съм, че днес следобед е спала така, както не е спала от години — продължих аз. — Попитайте я и сама ще се убедите.

Шарлот отново се надигна:

— Изкарвате се изключително полезен.

— Имате на разположение повече от четвърт час — отвърнах аз. — Нима нямам право да побъбря с вас насаме за тези неща, особено след като получих от майка ви ръката ви? А може би ВАШАТА майка ми е дала вече вашата ръка?

— Ако е така, много съм ѝ задължена, но не я искам. Мисля, че ръцете ни не принадлежат на майките ни — за съжаление, господине, те са си лично наши! — изсмя се момичето.

— Седнете, седнете, нека ви обясня — помолих я аз.

Нарочно останах на мястото си, за да видя дали ще ме послуша. Тя се размърда, погледна разсеяно наляво и надясно, сякаш настойчивостта ми ѝ бе неприятна. Празната гостна бе тиха, чуваше се силното тиктакане на часовника. Най-сетне тя бавно се отпусна и придърпа един празен стол до себе си. Това ме накара да се извърна с лице към огъня и да установя със смущение, че не сме сами. В следващия миг, колкото и странно да ви се струва, объркването ми, вместо да нарасне, се стопи, защото човекът пред огъня бе Сър Едмънд Орм. Стоеше там, както тогава в Индийската стая, и ме гледаше с онова безизразно внимание, което придаваше сериозност на мрачната му изисканост. Бях вече достатъчно осведомен за него, поради което се наложи да потисна жеста на приветствие, за да не издам присъствието му. Но веднъж усетил това присъствие, както и факта, че ще продължи, чувството, че двамата с Шарлот не сме сами, внезапно изчезна — дори напротив, сякаш нещо ми внушаваше, че по този начин сме още по-свързани. Нашият спътник нямаше никакво влияние върху нея и аз направих невероятен и почти успешен опит да прикрия собственото си положение, така различно от нейното, както и опънатите ми като струни нерви. Казвам „почти успешен“, защото за миг, точно когато бях напълно онемял, тя се взря в мене така, сякаш отново щеше да каже, както в Индийската стая: „За бога, какво става с вас?“.

Тогава аз бързо-бързо ѝ разказах какво става с мен, навярно защото при вида на нейното трогателно неведение ми проблесна цялата истина. А то бе наистина трогателно в присъствието на това изключително знамение. Знамение за какво — за опасност или скръб, за блаженство или проклятие — беше вече второстепенен въпрос. Единственото, което съзнавах, докато Шарлот, невинна и очарователна, седеше там, бе, че е на косъм от нещо страховито — поне така тя би го възприела: нещо, което поради някаква случайност не виждаше, но което можеше да ѝ се разкрие всеки миг. Току-що бях установил, че на мен то не ми пречеше особено, не беше непоносимо: за нея обаче би било най-вероятно именно такава, защото, ако човек не съзираше в него любопитното и интересното, щеше да е наистина ужасяващо. Миг по-късно разбрах, че не ме е грижа за мен само защото съм изцяло погълнат от мисълта да я предпазя. При тази мисъл сърцето ми заби още по-силно и аз реших да направя всичко възможно тя да остане завинаги в неведение. Вероятно нямаше никога да узная какво точно да направя, ако в тези няколко мига не бях обзет от ясното съзнание, че я обичам. Единственият начин да я спася беше да я обичам, а начинът да я обичам — да ѝ го кажа сега и тук. Сър Едмънд Орм не ми попречи, дори след известно време се обърна с гръб към нас и се загледа деликатно в огъня. Малко по-късно сложи ръка на камината и облегна върху нея главата си, изпадайки постепенно във все по-дълбоко униние.

Излъчваше по-скоро умора, отколкото деликатност. Щом чу думите ми. Шарлот Мардън се надигна стреснато, по-скоро подскочи, сякаш за да избяга от тях, но не се засегна: чувството, на което бях дал воля, бе твърде искрено. Тя само се заразхожда из стаята, като мърмореше нещо неодобрително, а аз бях толкова погълнат от стремежа да се възползвам от малкото благоволение, което бях получил, че изобщо не забелязах кога Сър Едмънд Орм е изчезнал. Само установих, че мястото му пред камината е празно. Това нямаше никакво значение и не създаваше особени затруднения, но си спомням, че бях внезапно поразен от нещо непреклонно в милото, тъжно кимване, с което Шарлот ми отвърна.

— Не очаквам от вас никакъв отговор сега — казах аз, — искам само да бъдете уверена, да знаете колко много ще зависи от него.

— Но аз нямам изобщо желание да ви давам отговор — нито сега, нито по-късно! — извика тя. — Самата тема ми е омразна, о, не може ли човек поне за миг да остане на спокойствие!

После, вероятно досещайки се, че този спонтанен и откровен вик на обсадена красавица би могъл да ми се стори твърде груб, тя добави бързо, неопределено, но мило, преди да напусне стаята:

— Благодаря ви, благодаря ви — много ви благодаря!

На вечеря, когато забелязах, че е седнала от същата страна на масата и се намира извън полезрението ми, намерих у себе си достатъчно душевна широта, за да се зарадвам заради нея. Майка ѝ седеше точно срещу мен и малко след като се настанихме, ми хвърли дълбок, настойчив поглед, който в крайна сметка изразяваше нашето съзаклятничество. Този поглед естествено означаваше: „Тя ми каза“, но заедно с това съдържаше и още много други неща. Знам в какво се състоеше безмълвният ми отговор: „Видях го отново, отново го видях!“ Това обаче не попречи на г-жа Мардън да се държи със съседите си с обичайната за нея грижовна любезност. Когато след вечеря господарката се смесиха с дамите в гостната, аз се отправих право към нея, за да споделя желанието си да разменим няколко думи насаме, но преди да кажа нещо, тя прошепна съвсем тихо, взряна във ветрилото си, което нервно сгъваше и разгъваше:

— Той е тук, тук е.

— Тук? — огледах се аз, но останах разочарован.

— Погледнете там, където е тя — каза г-жа Мардън със съвсем лек оттенък на грубост в гласа.

Шарлот не беше в главното помещение, а в съседното, по-малко, чиито врати бяха отворени и което беше известно като Сутрешната стая. Отместих се и я видях през вратата, изправена в средата на стаята и разговаряща с трима господа, които бяха обърнати с гръб към мен. За миг ми се стори, че търсенията ми са напразни, след което осъзнах, че единият господин — средният — не беше никой друг, освен Сър Едмънд Орм. Онова, което ме учуди този път, бе, че другите не го виждаха. Що се отнася до Шарлот, човек оставаше с впечатление, че тя се обръща именно към него и го гледа право в очите. Скоро ме забеляза и моментално се извърна. Отправих се към майка ѝ с изострено чувство на страх, че момичето ще си помисли, че я следя, което не би било справедливо. Г-жа Мардън бе намерила едно канапе

малко встрани и аз седнах до нея. Имаше няколко въпроса, които горещо желяех да разясня, и затова съжалявах, че не се намираме отново в Индийската стая. Скоро обаче се убедих, че сме достатъчно усамотени. Вече общувахме с такава близост, така пълноценно и с толкова мълчалива взаимност, че всяка обстановка беше подходяща.

— Да, той е тук — заявих аз, — а в седем и четвърт беше в приемната.

— Усещах го и бях толкова доволна! — отвърна ми тя прямо.

— Доволна?

— Че най-сетне е ваша работа, а не моя. Това е облекчение за мен.

— Цял следобед ли спяхте? — запитах аз.

— Да, и то така, както не съм спала от месеци насам. Вие откъде знаете?

— Както и вие сте знаели, струва ми се, че Сър Едмънд Орм е в приемната. Явно, че отсега нататък всеки от нас ще знае неща, които засягат другия.

— Които засягат НЕГО — поправи ме тя. — Чудесен е начинът, по който го приемате — добави тя с дълга лека въздишка.

— Приемам го — отвърнах незабавно аз, — като човек, който е влюбен в дъщеря ви.

— Разбира се, разбира се.

Колкото и да беше силна страстта ми към девойката, не можех да не се усмихна на тона, с който произнесе тези думи. Това накара събеседничката ми да каже:

— Иначе нямаше да го видите.

Естествено ценях високо тази привилегия, но възразих:

— Нима всеки, който е влюбен в нея, го вижда? Ако беше така, би трябвало да са доста хора.

— Те не са влюбени в нея така, както сте вие.

Изслушах обяснението и естествено го приех:

— Мога, разбира се, да говоря само за себе си и намерих преди вечеря подходящ момент да го сторя.

— Каза ми веднага, щом ме видя — отвърна г-жа Мардън.

— А имам ли според вас надежда, има ли някаква вероятност?

— Копнея да има, моля се да е така.

Болезнената ѝ откровеност ме трогна:

— Безкрайно съм ви благодарен — промърморих.

— Мисля, че всичко ще отmine, стига тя да ви обича — продължи горката жена.

— Всичко ще отmine? — бях леко озадачен.

— Искам да кажа, че тогава ще се отървем от него — няма да го виждаме повече.

— О, ако тя ме обича, ще ми е все едно дали го виждам или не! — отвърнах убедено аз.

— Виждам, че го приемате по-добре от мен — каза събеседничката ми. — Вие имате предимството да не знаете и да не разбирате.

— Наистина не знам и не разбирам. Какво, за бога, иска той?

— Исква да ме накара да страдам — тя извърна посърналото си лице към мен и аз за първи път видях, видях много добре, колко успешно бе постигнал нашият посетител целта си, ако тя действително се състоеше в това. — Заради онова, което му причиних.

— И какво му причинихте?

Тя ми хвърли поглед, който няма да забравя:

— Убих го.

Тъй като го бях видял на петдесет ярда от мен само преди пет минути, думите ѝ ме стреснаха.

— Да, накарах ви да подскочите, но внимавайте, въпреки че е все още там, той се самоуби. Аз разбих сърцето му и той ме смяташе за ужасно лоша жена. Щяхме да се оженим, но скъсах с него в последния момент. Срецах човек, когото харесвах повече, това беше единствената причина. Не заради интереси, пари, положение или нещо недостойно от този род. Той притежаваше всичко това. Просто се влюбих в майор Мардън. Когато го видях, разбрах, че никога не ще мога да се оженя за друг човек. Не бях влюбена в Едмънд Орм, майка ми и по-възрастната ми омъжена сестра уредиха цялата работа. Но той ме обичаше и аз знаех, тоест почти знаех, колко много ме обича! Но му казах, че не съм влюбена в него и че няма, че не мога никога да го обичам. Отблъснах го и той нагълта някакви ужасни хапчета или течност, които бяха фатални. Беше ужасно, страшно, когато го откриха и той издъхна в страхотни мъки. Омъжих се за майор Мардън, но не преди да изтекат пет години. Бях толкова щастлива, толкова щастлива

— времето носи забрава. Но когато съпругът ми почина, започнах да го виждам.

Слушах внимателно и учудено:

— Да виждате съпруга си?

— Не, не, никога под ТАЗИ форма, слава богу! Да виждам НЕГО — и винаги с Шарти, винаги с Шарти. Първия път едва не умрях — беше преди около седем години при първото ѝ влизане в обществото. Не го виждам никога, когато съм сама, само с нея. Понякога не го виждам по цели месеци, след което се появява всеки ден. Опитах всичко, за да прогоня видението — лекари, режими, климати, молих се коленопреклонно на Бога. Онзи път на булеварда, когато си помислихте, че ми е лошо, го видях отново след много дълго време. И после вечерта, когато излях чая си върху вас, и в деня, когато бяхте пред вратата с нея и аз ви гледах от прозореца — всеки път той беше там.

— Разбирам, разбирам — бях крайно възбуден. — Той е чисто и просто привидение.

— Чисто и просто? Нима сте виждали и други привидения? — извика тя.

— Не, имам предвид нещата, за които разказват хората. Страшно е интересно да се сблъскаш лично с подобен случай.

— Нима ме наричате „случай“? — провикна се приятелката ми с искрено възмущение.

— Имах по-скоро предвид себе си.

— О, вие сте човекът, който ми трябва! — заяви тя. — Не сбърках, че ви се доверих.

— Изключително съм ви признателен, че го сторихте, но какво ви накара да ми се доверите? — запитах аз.

— Бях премислила всичко. Имах достатъчно време за това през всичките тези ужасни години, през които той ме наказваше чрез дъщеря ми.

— Едва ли е така — възпротивих се аз, — след като г-ца Мардън не е знаела.

— Именно в това се състоеше ужасът ми всеки път — че ще научи. Безумно се боях от въздействието, което това би имало върху нея.

— Няма да научи, няма! — казах аз толкова високо, че няколко души ни погледнаха. Г-жа Мардън ме накара да стана и с това разговорът ни за вечерта приключи. На следващия ден ѝ съобщих, че се налага да напусна Трантън — не бе нито удобно, нито деликатно да остана там в ролята на отхвърлен обожател. Това я пообърка, но тя прие доводите ми и само каза с умолително тъжни очи:

— Значи ме оставяте сама с бремето ми?

Споразумяхме се да не ги безпокоя дълги седмици наред — би било неделикатно от моя страна „да тревожа горкичката Шарлот“ — както се изрази тя относно най-подходящото за случая поведение, проявявайки характерната за всички жени и майки странна непоследователност. Бях готов да бъда героически дискретен, но сметнах, че тази деликатност не ми пречи да кажа няколко думи на г-ца Мардън, преди да си тръгна. След закуска я помолих да се разходим на терасата и тъй като тя се поколеба, гледайки ме отчуждено, аз ѝ обясних, че искам само да я попитам нещо и да се сбогувам — отивах си заради НЕЯ.

Тя се съгласи и ние обиколихме няколко пъти къщата. Няма нищо по-хубаво от просторната, открита тераса, от която всеки поглед обгръща безпрепятствено цялата природа наоколо и стига чак до морето. Помислих си, че може би приятелите ни вътре в къщата ще ни забележат, когато минаваме край прозорците, и че ще се зачудят не без известен сарказъм как така съм толкова многозначително смел. Но това не ме засягаше, единственото, което ме занимаваше, беше дали няма да видят Сър Едмънд Орм, който се присъедини към нас при една от обиколките, вървейки бавно от другата страна на Шарлот. Не знам от какво странно естество беше направен той, нямам теория по този въпрос и оставям това да решат други. Единственият начин бе да го възприема така, както възприемах простосмъртните си братя и ТЕХНИЯ закон на съществуване, в който животът ме отъркваше всеки ден. Точно като тях той бе абсолютен, индивидуален и неоспорим факт. А и както личеше по всичко, представляваше такава смесица от чувствителност и почтеност, че изобщо не би ми минало и през ум да си позволя някаква волност, някакъв експеримент с него, като например да го докосна или заговоря, след като той мълчеше — по същия начин не би ми минало и през ум да наруша по друг повод нормите на благоприличие. Едва по-късно си дадох изцяло сметка, че

той бе винаги безупречно изряден — изглеждаше винаги елегантен и пригладен и всеки път се държеше точно така, както го изискваше случаят. Правеше странно впечатление, но то бе винаги и впечатление за благопристойност. Много скоро започнах да свързвам неговото непризнато от другите присъствие с идеята за красота, красотата на някаква стара история, на любовта, страданието и смъртта. Докато накрая започнах да изпитвам чувството, че е на моя страна, че се грижи за моите интереси, че внимава да не ме изиграят и да не разбият сърцето ми. О, да, той бе възприел твърде сериозно собствената си рана и собствената си загуба и го бе доказал на времето. И ако горката г-жа Мардън, виновница за всички тези неща, бе имала, както самата тя ми каза, време да премисли случая, то и аз го подложих на най-тънкия анализ, на който бях способен. Ставаше дума за справедливо възмездие, когато греховете на майките заплашват децата — в случая това не засягаше бащите. Тази нещастна майка трябваше да плаща със страдания, защото беше причинила страдания и тъй като склонността да се играе със справедливите очаквания на един почтен човек можеше да се прояви отново у дъщерята, и то в моя вреда, то последната трябваше да бъде изучавана и наблюдавана, та да може и ТЯ да страда, ако извърши подобна несправедливост. Тя би могла дори да надмине майка си в характерното ѝ своенравие, още повече че беше наследила нейния чар и ако подобен подтик се проявеше у нея, тоест, ако бе уловена в престъпване на думата си или в безсърдечна постъпка, очите ѝ щяха да бъдат незабавно и безмилостно отворени по силата на една коварна логика за „свършеното присъствие“ и тя да се принуди според силите си да му намери място в своето светоусещане на млада дама. Не се боях особено за нея, защото не мислех, че ме подвежда от суета, а и знаех, че ако бях обезпокоен, то бе само защото бях прибрзал с признанията си. Трябваше да изминем още доста път, преди да се окажа в положение, в което тя би могла да ме пожертва. Не можеше да ми вземе нещо, преди да ми го е дала. Дали очаквах да ми го даде, беше друга работа и въпросът, който ѝ зададох на терасата през онази сутрин, бе дали мога да продължа да посещавам къщата на г-жа Мардън и през зимата. Обещах да не го правя прекалено често и да не ѝ говоря в продължение на три месеца за онова, за което бе станало дума вчера. Тя отвърна, че съм свободен да правя каквото пожелаея, след което се сбогувахме.

Устоях на обещанието си и през тези три месеца си държах езика зад зъбите. Най-неочаквани за мен през това време бяха миговете, в които оставах с впечатлението, че макар и безразлична към моето щастие, на нея все пак ѝ липсваше честта, която ѝ бях оказал с признанието си. Желанието ми да ме хареса бе толкова силно, че станах проникателно изобретателен, изключително внимателен и дипломатично търпелив. Понякога имах чувството, че най-сетне съм извоювал наградата си и че тя всеки миг ще ми каже: „Да, вие сте най-добрият от всички, разрешавам да повторите признанието си“. Красотата ѝ ставаше все по-смайваща и имаше дни, когато съзирах насмешливи пламъчета в очите ѝ, сякаш казваше: „Ако не внимавате, ще се наложи да ви отговоря с «да», с което ще ви довърша по-успешно“. Г-жа Мардън беше голяма подкрепа за мен поради простия факт, че ми вярваше и аз ценях особено високо доверието ѝ, защото то продължи и през промеждутъка, в който чудото, на което бях станал свидетел, сякаш бе престанало да съществува. След посещението ни в Трантън Сър Едмънд Орм ни даде почивка и трябва да призная, че в началото това дори ме разочарова. Чувствах се по-малко белязан, по-малко замесен и по-малко свързан — имам предвид отношенията си с Шарлот.

— О, не съжaliaвайте, преди да сте изсърбали цялата попара — беше коментарът на майка ѝ, — понякога ме е оставял на спокойствие в продължение на цели шест месеца. Ще се развихри отново, когато най-малко го очаквате — той си знае работата.

За нея тези седмици бяха щастливи и тя бе достатъчно мъдра да не говори на момичето за мен. Беше така добра да ме убеди, че съм на прав път, и аз се чувствах по-сигурен, вярвайки, че жените отстъпват в крайна сметка пред подобна тактика. Знаела, че това е така дори в случаи, когато кандидатът е във всяко отношение много по-лековерен и сляп. Самата тя се чувстваше чудесно, това бе едва ли не най-хубавото време в живота ѝ, истински отдиш за душата ѝ. От години не ѝ било толкова добре и всичко дължала на мен. Явно не се тормозеше от очакването да го види — очите ѝ не се изпълваха с ужас всеки път, когато се оглеждаше наоколо. Шарлот непрекъснато ми противоречеше, но затова пък влизаше в още по-големи противоречия със самата себе си. Зимата край морето в стария Съсекс бе невероятно мека и ние често се припичахме на слънце. Аз се разхождах със своята

млада дама, а г-жа Мардън, приседнала на пейка или излетната в шезлонг, чакаше да се върнем при нея и ни се усмихваше, когато я подминавахме. Всеки път очаквах някакъв знак по лицето ѝ: „Той е с вас, с вас е“ (логично бе да го види преди мен), но нищо подобно не се случи, сякаш сезонът ни бе донесъл някаква душевна мекота. В края на април времето беше топло като през юни и една вечер, когато се срещнах с приятелките си на една вечеринка с любителски оркестър, аз не се сдържах и изведох по-младата на балкона през широко отворения френски прозорец. Нощта беше тъмна и непрогледна, звездите блещукаха съвсем слабо, а долу под скалите се чуваше приливът. Постояхме, заслушани в бученето му, което се примеси с долетелия от къщата звук на цигулка в акомпанимент с пиано — именно тази музика беше претекстът да напуснем.

— Харесвате ли ме малко повече? — запитах я аз след малко. — Бихте ли желали да ме изслушате отново?

Още не бях довършил, когато Шарлот сложи доста рязко ръка на рамото ми:

— Шшшш! Тук май има някой! — взираше се тя през мрака в другия край на балкона, който опасваше цялата къща — една от най-големите и хубави стари къщи в Брайтън. Отзад леко ни осветяваше отвореният зад гърба ни прозорец: спуснатите пердета на останалите прозорци обаче не пропускаха никаква светлина, тъй че единственото, което видях, беше мъглявият силует на някакъв господин, който стоеше там и ни гледаше. Беше облечен като всички гости — с вечерен костюм — и аз различих неясните очертания на бялата му риза и бледия овал на лицето му; беше напълно възможно наистина да е някой от гостите, излязъл преди нас да подиша чист въздух. Шарлот си помисли отначало същото: след това обаче забеляза нещо твърде необичайно в неговия поглед. Какво друго видя, не зная, бях прекалено погълнат от собствените си впечатления, за да мога да усетя нещо повече от нейното, предало се бързо и на мен, смущение. А моите впечатления бяха изключително силни — изпитах чувство, граничещо с ужаса — та нали всичко това означаваше, че момичето най-после ВИЖДА? Чух внезапното ѝ, уплашено възклицание: „А!“, след което тя бързо се прибра в къщата. Едва по-късно осъзнах, че чувството ми е напълно ново — ужасът ми беше преминал в гняв, а гневът — в бързи крачки напред и в жест на неодобрение. Целият „случай“ беше

опростен и сведен до факта, че нещо е заплашвало и ужасявало една очарователна девойка. Бях тръгнал да браня нейната безопасност, но насреща ми нямаше никого. Или всичко бе една грешка, или Сър Едмънд Орм бе изчезнал.

Последвах я веднага в къщата, но и там ме очакваше голямо объркване. Една от дамите беше припаднала, музиката бе спряла, всички разместваха столове и се бутаха напред. Дамата, слава богу, не бе Шарлот, а г-жа Мардън, на която внезапно ѝ бе приляло. Спомням си облекчението, с което научих това, защото, ако беше Шарлот, щях да изпадна в крайно безпокойство, докато случилото се с нейната майка ѝ даваше възможност да излее в определена посока чувствата си. Естествено оттук нататък всичко бе грижа на домакините и на останалите дами и аз няхах основание да бъда в услуга на приятелките си, както не беше и моя работа да ги заведа у дома им. Г-жа Мардън се съвзе и настоя да си тръгне, след което аз се оттеглих твърде разтревожен.

Отбих се на другата сутрин, за да разбера как са. Казаха ми, че тя е по-добре, но когато помолих за среща с Шарлот, отговорът беше отрицателен. Не ми остана нищо друго, освен да се скитам цял ден безцелно и с разтуптяно сърце. С настъпването на вечерта получих бележка, написана с молив и изпратена по човек: „Моля ви, елате, майка ми иска да ви види“. Пет минути по-късно стоях на входната врата и бях поканен в гостната. Г-жа Мардън лежеше на канапето, погледнах я и веднага съзрях сянката на смъртта върху лицето ѝ. Въпреки това обаче тя ме посрещна с думите, че се чувства много по-добре, много, много по-добре, нещастното ѝ, разхлопано сърце ѝ погодило отново номер, но сега вече биело равномерно. Подаде ми ръка и аз се надвесих над нея с очи, впити в нейните, та да мога да прочета в тях онова, което нямаше да каже: „Аз съм наистина много болна, но, моля ви, престорете се, че вярвате на думите ми“. Шарлот стоеше права до нея, видът ѝ не беше изплашен, а много сериозен и тя избягваше погледа ми.

— Тя ми каза, каза ми! — прошепна майка ѝ.

— Каза ви? — гледах ту едната, ту другата аз и се питах дали момичето е споменало нещо непонятното привидение на балкона.

— Че сте ѝ говорили отново, че сте ѝ останал верен.

Изпитах тръпка на радост, паметта ми възпроизведе ясно сцената на балкона, но същевременно знаех, че в момента дъщеря ѝ ще каже само онова, което би успокоило майка ѝ. И въпреки това бях сигурен, толкова сигурен, сякаш самата г-жа Мардън ми го беше казала, че знае и че е знаела и тогава какво е видяла дъщеря ѝ.

— Да, говорих ѝ, наистина ѝ говорих отново, но тя не ми даде отговор.

— Ще го стори сега, нали, Шарти? Искам това, о, как го желая! — прошепна нашата събеседничка с неизразима тъга.

— Вие сте много мил с мен — обърна се към мен Шарлот, сериозно и мило, но с вперени в килима очи. Имаше нещо различно у нея, различно от всичко досега. Нещо беше осъзнала и сякаш се намираше под нечия принуда. Забелязах, че трепери и не може да се овладее.

— О, само ми разрешете да ви покажа колко ДОБЪР мога да бъда! — извиках аз с протегнати към нея ръце. Когато произнесох тези думи, усетих внезапно някаква промяна наоколо. От другата страна на канапето се бе появила една фигура и тази фигура се наведе над г-жа Мардън. Цялото ми същество се концентрира в безмълвната молитва Шарлот да не види това и аз да намеря достатъчно сили да не се издам. Желанието да погледна майката бе едва ли не по-силно от желанието да погледна Сър Едмънд Орм, но успях да устоя и на него, може би защото г-жа Мардън не отрони нито звук. Шарлот се приближи, за да ми подаде ръката си и в този миг на решителния ѝ жест тя прогледна и го видя. Втрени се ужасено и нададе писък — в това време аз чух един друг звук, чух стенанието на прокълнатите. Вече се бях хвърлил към любимото същество — да го предпазя с тялото си, да покрия лицето му — и тя се беше хвърлила със същата страст в прегръдките ми. Задържах я там за миг, притисках я, изцяло отдаден единствено на нея, усещайки ударите на сърцето ѝ едновременно с моите, без да знам чие сърце бие — после, изтрезнял, внезапно разбрах, че сме сами. Тя се освободи от обятията ми. Фигурата край канапето бе изчезнала, но г-жа Мардън лежеше все така със затворени очи. Нещо в нейната неподвижност ни накара отново да изпитаме тръпка на ужас. Шарлот го изрази в един вик: „Мамо, мамо!“, с който се спусна към нея. Аз коленичих — г-жа Мардън бе предала богу дух.

Дали звукът, който бях чул, когато Шарлот изпищя, не беше отчаяният предсмъртен вик на нещастната умираща, или пък беше стенанието, подобно на повей от страховита буря на освобождения и умиротворен дух? Вероятно последното, защото повече не видяхме Сър Едмънд Орм.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.